

0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50	52	54	56	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82	84	86	88	90	92	94	96	98	100
---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

MAATALOUS

Pappilanpuisto elää kyytönlihasta

Valtaosa loppilaistilan liikevaihdosta tulee kyytönlihan myynnistä. Suoramyynti moninkertaisti kannattavuuden.

LOPPI (MT)

Pappilanpuiston tilalla Lopella kyytöt eivät ole vain harrastus, vaan tuottoisaa liiketoimintaa. **Jouko Helanderin** ja **Hasse Heikkisen** tilan liikevaihdosta 70 prosenttia tulee kyytönlihan myynnistä.

”Geeniperimän säilyttäminen monipuolisena on tärkeää, mutta kyyttöjen pito vain suojelutarkoituksessa olisi pidemmän päälle rankkaa, sillä se vaatii kovaa työtä”, Helander kertoo.

Hienosyistä ja luontaisesti mureaa kyytönlihaa on julkisuudessa verrattu kuuluisaan japanilaisherkkuun, kobe-naudan lihaan.

”Moni asiakas on jäänyt koukuun eikä halua enää muuta lihaa syödäkään”, Heikkinen myhäilee.

Tila tuottaa lihaa keskimäärin 35, pääasiassa sonnin ruhoavuudessa. Naudat teurastetaan parivuotiaina, kun teuraspaino

on noin 180 kiloa. Varsinainen teurassonnien kasvatus on tänä syksynä ulkoistettu toiselle tilalle navetan ahtauden takia. Pappilanpuisto teurastuttaa naudat ja myy lihan suoraan asiakkaille.

Oma markkinointi on kannattavuuden perusta. Aiemmin sonnit myytiin teurastamolle, mutta suoramyynti kasvatti lihasta saatavan hinnan 15-kertaiseksi.

Uusia asiakkaita netin ruokapiiristä
Valtaosa lihasta myydään tuoreena. Vakituksia asiakkaita ovat kymmenkunta ravintolaa ja suurkeittiötä sekä nelisenkymmentä netin ruokapiiriläistä.

Heikkisen mukaan à la carte-ravintola tarvitsee isoa määrää lihaa säännöllisesti sen kolmen kuukauden ajan, mitä lista on voimassa. Yksittäiselle tilalle se voi olla vaikeaa.

Tuottaja myisi mieluiten ruhot kokonaisina tai puolikkaina. Tällaisia asiakkaita on saatu aivan viime kuukausina netissä toimivasta ruokapiiristä.

”Asiakkaat tilaavat lihat etukäteen netin kautta ja hakevat ne suoraan tilalta. Joukossa on karppaajia, jotka lihan lisäksi ostavat myös kasviksia”, Heikkinen kertoo.

”Monella heistä tilalla käynti on jo itsessään iso elämys.”

Kaikki kyytöt puhdasrotuisia

Nyt Suomen suurimpiin lukeutuvalla kyyttötilalla on noin sata nautaa. Koko karja on puhdasrotuisia.

Ensimmäiset kaksi hiehoa ja sonni tulivat tilalle **Miina Äkkijyrkän** karjasta vuonna 1995. Alunperin kyyttöjä ostettiin rakkaudesta lemmiin, vasta myöhemmin miehille heräsi ymmärrys suojella erittäin uhanlaista rotua.

Karjaa on pikku hiljaa kasvatettu omasta eläinaineksestä. Uutta perimää karjaan on saatu muun muassa vaihtamalla sonneja muiden kyyttötilojen kanssa.

KARI SALONEN

Kyyttö eli itäsuomenkarjan eläin on kooltaan vain kolmasosa valtarotuihin verrattuna, joten rehunkulutus ja tilantarvekin ovat pienempiä. Kuvan vasikka on kahden viikon ikäinen.

Lihaeläimiä tuottavia emolehmiä on nyt noin 30. ”Moni ei innostu lihantuotannosta, sillä kyyttö on alunperin nimenomaan maitorotu. Lihantuotannon pelätään muuttavan rodun ulkomuodon”, Helander sanoo.

”Itse näen, että kyyttöistä on muodostumassa kaksi linjaa: lypsyytyppi ja lihantuottaja. Ilman lihantuotantoa rodulla ei välttämättä olisi enää käyttöä.”

Lihan lisäksi tilalla tuotetaan myös kyytön maitoa, jota myydään suoraan tilalta. Lypsäviä on 14.

Tuotostarkkailun tulokset eivät päästä huimaa, sillä parhaimmankin maitotuotos jää 3300 kiloon puolen vuoden ummassaolon takia. Maidossa on kuitenkin esimerkiksi rasvaa perinteisiä lypsyroutuja enemmän, jopa yli kuusi prosenttia.

Karja pitkäikäistä

Hyvä kestävyys tasaa rotujen välisiä eroja. Tilan vanhin lehmä

on 18- ja toiseksi vanhin 16-vuotias. Niiden lisäksi karjassa on useita yli kymmenvuotiaita. ”On hyvä muistaa kokero: kyyttö on kooltaan vain kolmasosa valtarotuihin verrattuna”, Helander toteaa.

Tilalla on myyty myös eläviä nautoja. Nykyisistä noin paristakymmenestä kyytönlihaa tuottavasta tilasta moni on ostanut eläimiä Pappilanpuistosta.

Karjan kasvaessa vuonna 1938 rakennettu navetta on käynyt ahtaaksi. Uuden navetan raken-

tamistakin on pohdittu, mutta ajatuksesta luovuttiin. ”Mieluummin karsimme jatkossa hieman eläinten määrää kuin sidomme itseemme velkaan”, Helander kertoo.

Suunnitelmissa oma tilamyymälä

Heikkinen ja Helander tulivat aikanaan Lopelle voidakseen kasvattaa leikkokukkia. Kukka-kaupasta Helsingissä he luopuivat 2009, ja nyt leikkokukat ovat vaihtuneet erilaisiin kasviksiin.

Tilan 45 hehtaarin peltoalalla tuotetaan karjan rehujen lisäksi muun muassa valkosopulia, musta- ja kaurajuurta sekä palsaternakkaa.

Lähijalan suunnitelmissa on tilamyymälän perustaminen Pappilanpuistoon. Kyytön kasvattajat toivovat hallinnolta ymmärrystä pientuottajille. ”Ruokaturva on tärkeää, mutta ohjeistuksen pitää olla selkeää ja käytännössä toimivaa.”

TIINA TAIPALE

Jouko Helander ja Hasse Heikkinen vaihtoivat kukkakauppiasta viljelijöiksi.

Maatiaisista risteytetty Juuso-kevätruus kysyttyä

Viime vuosikymmenellä ruislajikkeiden kärjessäkin ollut Juuso-kevätruus ei ole puhdas maatiaislajike.

Juuson jalostajanoikeudet omistava **Heikki Karjalainen** Rengosta toteaa, että hänen isoisänsä toi kevätruusta, suvikasta, Karjalasta sodan aikana. Lajikkeista ei silloin tiedetty, vaan kaikki kevätruukit olivat suvikkaita.

Heikin isä hankki kokeissa ollutta kevätruusta 80-luvun alussa, kun Jokioisten kasvinjalostamo luopui jalostuksesta.

Risteytys ristittiin Juusoksi, kun Suvikas-nimi oli jo varattu. Nimi lainattiin samaan aikaan syntyneeltä pojalta. Juuso pääsee viikon päästä armeijasta, Karjalainen kertoo.

Karjalaisen mukaan kevätruusta oli lisäysviljelyssä turhan vähän, sillä siementä on kysytty vilkkaasti.

Kevätruusta käytetään yleisesti syysruukiiden paikkaamiseen. Syysruukiiden talvehtimisessa on usein ongelmia märkien syksyjen jälkeen etenkin, jos pysyvä lumi tulee sulaan maahan.

Peltoisien-keittuun kuuluva Kultaajvään siemenpakkaamossa kunnostetaan eniten vehnää ja ohraa, kumpaakin satoja tonneja vuosittain. Kevätruukin määrät ovat hieman pienempiä. Rukiin kysyntä on kuitenkin paljon tasaisempaa kuin muiden viljan siementen.

Karjalainen kertoo jalostajanoikeuksien maksaneen hänelle 20000 euroa. Kovan työn jälkeen Juuso pääsi viralliselle lajikelistalle 2003.

Jalostajanoikeuteen kuuluva tos-taksuja Karjalainen ei kuitenkaan pysty keräämään, kun Tike kieltäytyy myymästä tietoja Juusoa viljelevistä.

Tiedot saisi, jos pakkaamo olisi Siemenkauppiattien yhdistyksen jäsen, mutta hyöty hupenisi yhdistyksen jäsenmaksuun. ”Tuskin edes riittäisi.”

Karkeille ja multaville maille

Kevätruus sopii parhaiten ki-

MT ARKISTO

Juuso-kevätruus on risteytetty Kannaksella sodan aikana tuodusta maatiaisruukista ja Jokioisten kasvinjalostamon maatiaislajikkeista, Heikki Karjalainen kertoo.

vennäismaille ja vielä niin, että pelto kynnetaan keväällä, mutta myös multavat hiesut ja savet käyvät. Vähämaltaisille aitosaville Karjalainen ei kevätruusta suositele, sillä kokemukset ovat olleen turhan huonoja.

Kevätruus on vaatimaton kasvupaikan suhteen ja lannoitus on syytä pitää maltillisena. 50 kiloa tyypeä hehtaarille riittää.

Kevätruukiin kasvatupa muistuttaa kevätevehnää siinä, että se ei juuri penso, jolloin siemenmäärä pitää olla riittävä, mielellään vähintään 600 itävää siementä neliöllä.

Siemen on pieni, tuhannen jyvän paino on alle 30 grammaa, jolloin kylvömääräksi riittää yleensä 180 kiloa hehtaarille.

Kevätruus kylvetään aikaisin ja matalaan eikä oras ole herkkä keväthalloille. Se on myös erittäin puodankestävä.

Orastamisen jälkeen alkaa tapahtua, sillä kevätruukiin kasvovoima on hurja verrattuna muihin viljoihin. Korsi voi venähtää kuukaudessa jopa 80 senttiä pituutta.

Pituuskasvua kannattaa perinteisessä viljelyssä suitsia kasvunsaateilla. CCC-valmistet sopivat oraalalle ja Terpal

lippulehtivaiheessa. Muut kasvunsaateet ovat turhan rajuja, jolloin korsi säilyy vihreänä puintiin saakka.

Sato syysruukiin luokkaa

Juuson keskisato on kolmen tonnin luokkaa hehtaarilta, mikä on saman verran kuin parhailla syysruukiilla, kun otetaan talvituhot huomioon. Kevätruukiilla niitä ei ole.

Ruis heilimöi parin viikon ajan juhanuksen jälkeen. Jos silloin sataa, pölyttyminen ja samalla sato kärsivät.

Kevätruus poikkeaa hieman maultaan syysruukiista, mutta se miellyttää leipomoita. Laatu on yleensä syysruukista parempi. Taikina on tummempaa, mutta leivästä tulee vaaleampaa kuin syysruukiista.

Kasvutaudit eivät Juusoa vaivaa, mutta parhaimmillaan tautitorjunnalla on saatu silti 800 kilon sadonlisäys. Torjunta on ensi sijassa kasvattanut jyvän kokoa.

Sateisina vuosina korressa saattaa esiintyä ruostetauteja heinä-elokuussa, mutta siinä vaiheessa ne eivät enää vaikuta satoon.

VEIKKO NIITYMÄÄ

Oma rotu on Suomen lammastalouden tukijalka

Lammastaloudessa alkuperäisrodun, suomenlampaan, merkitys on kiistattomasti suuri. Joulukuun alussa kaikista Suomen lampaista yli 51 prosenttia, eli runsaat 61 000, oli Eviran rekisteritietojen mukaan suomenlampaista.

Vuonna 2008 suomenlampaisten osuus oli runsas 48 prosenttia. Samaan aikaan kun puhdasrotuisten suomenlampaisten osuus on kasvanut, risteytysten osuus on vähentynyt muutamalla prosentilla.

Haluttu risteytysrotu

Suomenlampaan vahvaa asemaa selittää MT:n erikoistutkija **Riitta Sormunen-Cristianin** mukaan sen lukuisat vahvuudet ja sopivuus risteytyskäyttöön.

Kuuluisin rodun eduista lienee korkea sikiävyys, jonka vuoksi suomenlammasta on viety yli 40 maahan. Uuhet tiinehtyvät helposti ja voivat saada jopa 6–7 karitsaa kerralla. Tavallinen määrä on 2–4 karitsaa.

Suomenlammasta käytetään kotimaassakin paljon risteytyksissä liharotujen kanssa, koska se parantaa niiden karitsatuotosta ja villan laatua.

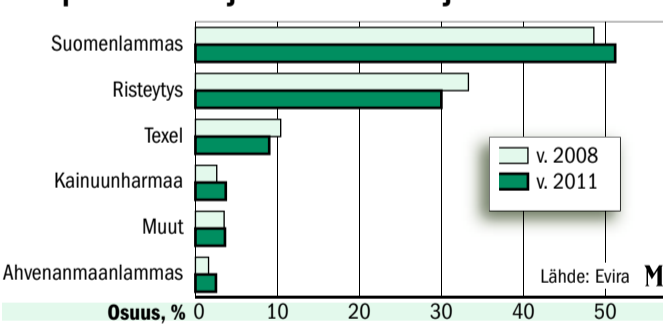
Lisäksi suomenlampaalla on hyvät emo-ominaisuudet, joiden ansiosta se voi huolehtia isostakin karitsakatraasta omin voimin. ”Tosin sanotaan, että se on oppinut turvautumaan hoitajaan, mikä lisää työmäärää.”

Suomenlammasta tulee varhain sukukypsäksi ja sen kiimakierto toimii koko vuoden, mikä mahdollistaa karitsanlihan tuotannon ympärivuotisesti.

Laatuvillaa ja hoidettu maisema

”Suomenlampaan ylivoimainen vahvuus on villa”, Sormunen-Cristianin toteaa. Villa on paitsi kaunista ja pehmeää, myös huopuu helposti ja on siksi käsityöläisille mieluisen raaka-aine. Myös nahka soveltuu turkistutuksiin.

Lampaiden rotujaukama 2008 ja 2011

Lähde: Evira MT

Rodun monipuolisuutta lisää sopivuus maisemanhoitoon, jossa etenkin ahvenanmaaneläinlampaat ovat erinomaisia.

”Suomenlammasta löydetään tehokkaammin luonnonlaitumia kuin pitkälle jalostetut rotut.”

Uhkana rodulle tutkija pitää lammastalouden heikkoa kannattavuutta. Lisäksi tulevaisuutta saattaa varjostaa hallitsematon risteytys, jossa puhdasrotuista eläinainesta ei kehitetä, vaan se vähenee.

”Supistunut puhdasrotuisten suomenlampaisten populaatio on saatava kasvamaan ja huolehdittava perinnöllisen muuntelun säilymisestä. Tärkeää on säilyttää myös rodulle tyyppilliset ominaisuudet.”

Sormunen-Cristianin korostaa, että akuutein säilytystyön tarve on ahvenanmaaneläinlampaan, kainuunharmaksen ja värillisten suomenlampaisten kohdalla.

Suomenlammasta käytetään kotimaassakin paljon risteytyksissä liharotujen kanssa, koska se parantaa niiden karitsatuotosta ja villan laatua.

Lisäksi suomenlampaalla on hyvät emo-ominaisuudet, joiden ansiosta se voi huolehtia isostakin karitsakatraasta omin voimin. ”Tosin sanotaan, että se on oppinut turvautumaan hoitajaan, mikä lisää työmäärää.”

Suomenlammasta tulee varhain sukukypsäksi ja sen kiimakierto toimii koko vuoden, mikä mahdollistaa karitsanlihan tuotannon ympärivuotisesti.

Monipuolisuus sopii suoramyyntitilalle

Suomen lammasyhdistyksen puheenjohtaja **Tapio Rintala** on kasvattanut suomenlampaista pian 30 vuotta. Pöytyän Yläneellä sijaitsevan tilan tuotteet on koko ajan myyty suoraan kuluttajille.

”Taljojen ja langan myynti rohkaisee pitämään suomenlampaista.”

Taljoja on helpompi myydä, kun niitä on monen värisiä. Rodun kolmesta virallisesta väristä saa myös helposti sekoitettua kymmenen eri väriä värjäämättä villaa.

”Käsityöläiset arvostavat suomenlampaan villaa.”

Lihaa markkinoille ympäri vuoden

Ei suomenlammas silti ole huono lihan tuottajanakaan, Rintala sanoo. ”Lihaa tulee uuhista kohden yhtä paljon kuin liharoduilla, mutta se tulee useammassa karitsassa.”

Tila myy vuodessa noin 350 karitsaa, joista vain muutama on tänä vuonna jäänyt alle 18 kilon ruhopainon, eli teuraskaritsan laatualueen rajan. Kasvatustaika on keskimäärin 7–9 kuukautta, mutta nopeimmin kasvaneet teurastetaan jo 4,5 kuukauden iässä.

Suoramyyntitilalle tärkeä tekijä on ympärivuotinen karitointi, jotta lihaa on jatkuvasti kuluttajien saatavilla. Yksi etu suomenlampaan kasvatuksessa on myös alkuperäisrotutuki.

Suomenlampaalla paljon annettavaa

Rintalan mielestä oma lammastalouden suomalaiselle lammastaloudelle ehdottoman tärkeä tukijalka. Hän uskoo, että rodulla on vielä paljon annettavaa myös maailman lammastaloudelle.

”Suomenlammassainen on kohtuullisen hyvässä tilassa, mutta pässiliinjoista täytyy kantaa huolta, niitä on niukanlaisesti. Jalostuslampaat sekä Pelson vankila ja Lihasulan säätö tekevät tärkeää työtä rodun elinvoimaisuuden puolesta.”

TERHI TORIKKA

Geenivarojen suojele turvaa tuotannon tulevaisuutta

Viljelykasvien, kotieläinten ja metsäpuiden geenivarjoilla tarkoitetaan niiden perinnöllistä monimuotoisuutta, eri lajeja ja rotuja sekä lajinsisäistä muuntelua. Geenivarojen suojelulla turvataan monimuotoisuuden saavutus viljelijöiden, jalostuksen ja tutkimuksen tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa. Erityisen tärkeää riittävä monimuotoisuus on jalostukselle ja sitä kautta Suomen elintarviketurvalle.

Kansainvälisten sopimusten ja kansallisten geenivaroohjelmien tavoite on, että käytettävissä on myös tulevaisuudessa maa- ja metsätalouden tarpeisiin hyvin soveltuvat kasvilajikkeet ja eläinrodut.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Kansainvälisten sopimusten ja kansallisten geenivaroohjelmien tavoite on, että käytettävissä on myös tulevaisuudessa maa- ja metsätalouden tarpeisiin hyvin soveltuvat kasvilajikkeet ja eläinrodut.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Maatiaisikannat vuosisatojen saatossa luonnonvalinnan seurauksena sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin. Ne ovat perinnöllisesti ja myös ulkoisista hyvin monimuotoisia populaatioita.

Geenipankissa (NGB).

Hedelmäpuut, marjapensaat ja koristekasvit säilytetään pääasiassa elävänä kasveina kansallisissa peltogeenipankeissa ja kokoelmissa.

Metsäpuiden geenivaroja suojellaan pääpuulajiemme osalta geenireservimissä, jotka on valittu edustamaan kattavasti muuntelua lajin levinneisyysalueella. Jalojen lehtipuiden ja muiden harvinaisempien puulajiemme geenivaroja suojellaan erityisesti tätä tarkoitusta varten perustetuissa kokoelmissa.

Eläingeenivaroja suojellaan elävänä eläiminä sekä alkio- ja sulusolugeenipankeissa.

Pohjoismaiden kotieläingeenipankki (NGH) perustettiin vuonna 1984. Kotieläingeenipankki ei kuitenkaan säilytä geenivaroja vaan toimii yhteistyö- ja tiedonvälitysorganisaationa, joka tuottaa hallintoviranomaisille, eläinjalostusjärjestöille ja harvinaisten rotujen suojelejärjestöille keinoja turvata kotieläinten perinnöllinen monimuotoisuus.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

Maailmanlaajuisesti on perustettu useita geenipankkeja, jotka ovat osa kansainvälistä geenivarojen suojelun verkostoa.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

Maailmanlaajuisesti on perustettu useita geenipankkeja, jotka ovat osa kansainvälistä geenivarojen suojelun verkostoa.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

Maailmanlaajuisesti on perustettu useita geenipankkeja, jotka ovat osa kansainvälistä geenivarojen suojelun verkostoa.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

Maailmanlaajuisesti on perustettu useita geenipankkeja, jotka ovat osa kansainvälistä geenivarojen suojelun verkostoa.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

Maailmanlaajuisesti on perustettu useita geenipankkeja, jotka ovat osa kansainvälistä geenivarojen suojelun verkostoa.

Geenipankit ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia.

FAKTAT

Suomen geenivaroohjelmat

Kansallinen kasvigeenivaro-ohjelma 2001: Maa-, puutarha- ja metsätalouden geenivarojen suojelun ja kestävä käytön periaatteet, tavoitteet sekä toimenpideehdotukset

Kansallinen eläingeenivaro-ohjelma 2004: Kotimaisten kotieläinrotujen ja niiden geenivarojen ylläpitäminen ja kestävä käyttö

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT vastaa

maa- ja puutarhatalouden kasvigeenivarojen säilytystyöstä ja ohjelmakoordinaatiosta. Metsäpuiden geenivarojen vastuorganisaatio on Metsäntutkimuslaitos Metta.

Geenivaranuovottelukunta (2003) ohjaa ja valvoo. Suomen perustuslakiin on kirjattu, että vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.